

osztályán bármelyik nap készen várja az ágy. Csak ne féljen, Ritoók egész bizonyosan meggyógyítja az édesanyját. És nem kerül semmibe.

Néztem rá és — erre már határozottan emlékszem — akkor kiesett szememből a könny.

— Nono — mondta —, nem szabad. Semmiség az egész. Hartmann mondta, hogy egy nagyon szép nagy novellát adott a napokban nekünk. Menjen fel a kiadóhivatalba Hegedűshöz (ő volt az igazgató), rögtön megkapja érte a pénzt. Úgy számítjuk Hartmannal, hogy tizennégy oldal lesz a novellája, a nyolc pengő. Igen?

— Igen — mondtam.

— Ha aztán véletlenül mégis több lesz — mosolygott —, majd elszámolunk. Isten vele. Csak ne aggódjék.

Ennyit beszélünk s én mentem. Azt hiszem, március eleje lehetett, mert még hűvös volt s az utcákon ritkás, télutói köd. Rohantam a kiadóhivatalba, felvettem a pénzt, sürgönyileg küldtem édesanyámnak útiköltséget, másnap délben ő már idefenn is volt és a Rókusban, Ritoók professzor külön osztályán várta az ágy. Hat hétig feküdt ott s Ritoók professzor valóban rendbehozta annyira, amennyire egy elkínzott és megfáradt asszonyszívét rendbe lehet hozni. Igen. Most is él édesanyám, az Isten tartsa meg sokáig. És hát nem tudok mást mondani: ilyen volt Tormay Cecile. Tormay Cecile, aki édesanyám szívét meggyógyította, de akit a saját szíve elvitt. Akinek a mások szívére gondja volt, a magát azonban hagyta pusztulni, mert élete utolsó percéig fogvatartotta a «csoda», amelyet magával hozott, amelyet vállalt és amelynek élt.

Ennek a történetnek kilenc vagy tíz esztendeje. Azóta kicsit elverődtem mindenfelé s most jut csak eszembe kilenc vagy tíz év távlatából, hogy akkor, azon a márciuseli délutánon elfeledtem Tormay Cecile-nek köszönetet mondani. Valahogy úgy esett, hogy elfeledtem. Hát most mit csináljak? Mégis csak pótolnom kell a mulasztást. Későn, de őszintén és mégis csak meg kell mondanom:

— Méltóságos asszony (de most már nincs semmi éle ennek, akkor se lett volna), ne haragudjék, hogy ilyen feledékeny voltam: hálásan köszönöm Önnek édesanyám szívét.

Dallos Sándor.

A SZÉP VARÁZSA ÉS A VALÓSÁG ZÁTONYA.

Fiatalságának emlékeit a «szép» varázsa aranyozta be. A szépség volt céja nemcsak művészetének, hanem életének is. Harmónia, kiegyensúlyozottság, önuralom, mértéktartás szinte férfias erények. Ehhez járult a kifinomodott asszonyi érzékenység, amely képessé tette halk árnyalatok, rezdülő hangulatok felfogására és kifejezésére. Valóban legnagyobb nőirónk volt, mert férfias eszmegazdagságával, eleganciájával, magas céljaival, asszonyi érzékenységét, aprólékos műgondját párosította.

A magyar élet viharai után úgy érezte, hogy a közélet terén kötelességei lesznek. Megkísérelte a társadalmi és politikai életet felemelni a maga tisztább, művészibb világába. Nem sikerült neki sem, ahogy legjobbjainknak élete ezen a zátonyon törött darabokra. Mennyire sebezhetette lelkét a hétköznapi ezer gondja, szennye, disszonáns zűrzavara! Megbomlott a harmónia, amelyet annyi szeretettel, aprólékos gonddal épített ki maga körül. Talán nemcsak betegsége miatt volnult el élete utolsó éveiben az emberek elől.

Fábián István.